

Farizeeën,
Sadduceeën,
en het verborgen
manna

Farizeeën,
Sadduceeën,
en het verborgen
manna

Jan Oppeneer

Titel: Farizeeën, Sadduceeën, en het verborgen manna

Schrijver: Jan Oppeneer

Coverontwerp: Photostudio.nl

ISBN: 9789463187626

Copyright © Jan Oppeneer

De Bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan de Herziene Statenvertaling © Stichting Herziene Statenvertaling

(www.herzienestatenvertaling.nl), tenzij anders vermeld.

De HSV wordt uitgegeven door Royal Jongbloed, Heerenveen (www.royaljongbloed.nl)

Voorwoord

Een aantal jaren geleden kreeg ik de opdracht een boek te schrijven, maar ik had geen idee waarover. Een tijdlang deed ik er dan ook niets mee.

Dit veranderde toen een vrouw die zich kort daarvoor had laten dopen, zich steeds vromer begon te gedragen, maar tegelijkertijd zich ook steeds meer begon te verwijderen van andere christenen. Ze stelde zich daarbij zeer kritisch op tegenover andere gelovigen en ook voorgangers werden door haar zwaar bekritiseerd. Van één persoon echter gaf ze hoog op, namelijk iemand die ze via het internet had leren kennen. Deze persoon had een website en gaf van tijd tot tijd korte videoboodschappen door via YouTube. Op het eerste gezicht zag het er wel goed uit. Maar nadat we enkele e-mails gewisseld hadden, en ik zijn website wat beter ging bekijken, zag ik waar de schoen wrong.

Hij behoorde niet tot enig kerkgenootschap, want er deugde er volgens hem geen één van. Wie zich echter niet met zijn visie kon verenigen zou branden in de hel. Hij had een bijzonder wettische visie en veroordeelde iedereen die deze visie niet deelde.

Maar hebben we hier allemaal niet een beetje last van? Denkt iedereen niet dat zijn visie de juiste is? Immers, als er een betere is, verander je toch van mening?

Het herinnerde me aan de eerste keer toen ik in Afrika kwam. Het was in Senegal waar de meerderheid van de bevolking moslim is. Er is wel een kleine christelijke minderheid, maar deze is overwegend rooms-katholiek, en bovendien is hun geloofsbeleving sterk verweven met traditionele elementen. Om eerlijk te zijn nam ik ze niet erg serieus, maar de Heer gaf me duidelijk te verstaan dat ik niet op hen mocht neerkijken. Voor Hem zijn deze mensen kostbaar, omdat ze geloven in de naam van Zijn Zoon, hoezeer hun onderwijs ook te kort heeft geschoten.

Ook de 21 Koptische christenen die in februari 2015 door IS werden onthoofd deden me daaraan denken. Evenals de Syrisch-orthodoxe christenen die in Irak en Syrië worden uitgemoord. IS maakt geen onderscheid tussen katholiek of protestant, Luthers of Calvinistisch, Koptisch of Syrisch orthodox. Jezus doet dat evenmin.

Veel kerkgenootschappen hebben de neiging andere uit te sluiten, bijvoorbeeld vanwege bepaalde leerstellingen. Of al was het maar vanwege het gebruik van iconen, of Mariaverering. En toch, deze mensen werden onthoofd omdat ze het getuigenis van Jezus Christus hadden. God heeft hen waardig bevonden te sterven omwille van hun geloof in Jezus Christus. Die eer is ons (nog) niet te beurt gevallen, dus wie zijn wij om op hun geloof neer te kijken.

Ik wil je vragen dit in gedachten te houden wanneer je dit boek leest. Mogelijk dat bepaalde dingen niet overeenkomen met wat je van huis uit is geleerd. Maar bedenk ook dat het feit dat iemand Ds. voor zijn naam heeft staan nog niet betekent dat we zonder meer alles moeten geloven wat hij beweert.

Toen Paulus in Berea aankwam, ontving men daar het woord met alle toegenegenheid (grote bereidwilligheid), onderzoekende dagelijks de Schriften of deze dingen zo waren (Handelingen 17:11).

Het is zeker niet verkeerd ook vandaag de dag hun voorbeeld te volgen en onze kerkelijke tradities te onderzoeken in het licht van Gods woord. Zouden we ooit een Reformatie hebben gehad als Maarten Luther en Johannes Calvijn dit niet hadden gedaan?

Lees dit boek in de geest van de mensen van Berea, en onderzoek zelf of deze dingen inderdaad zo zijn.

Lees dit boek ook in de geest van de Reformatie, en sla zelf de Bijbel erop na, in plaats van kerkelijke dogma's zonder meer over te nemen. Luther vertaalde de Bijbel in het Duits, zodat het 'gewone volk' zelf toegang zou hebben tot Gods Woord. Er was kritiek op de kerk die het laatste woord zou hebben inzake leerstellingen. Kritiek op de onfeilbaarheid van de paus, alsof wat hij zei evenveel autoriteit zou hebben als de Heilige Schrift zelf.

Wees kritisch, en toets alles, maar niet aan wat je geleerd hebt, hetzij in je kerkelijke traditie, hetzij tijdens je opleiding naar de geest van de tijd. Maar toets alle dingen aan het eeuwige woord van de levende God.

De Evangelien

Eén van de eerste dingen die opvalt bij het lezen van het Nieuwe Testament is dat er vier evangeliën zijn: Mattheüs, Markus, Lukas, en Johannes, genoemd naar de schrijvers ervan. Twee daarvan, en mogelijk drie, zijn ooggetuigen geweest van de meeste gebeurtenissen die ze hebben opgeschreven, terwijl de vierde, Lukas, nauwkeurig onderzoek naar de feiten heeft gedaan, en aan de hand daarvan zijn verslag heeft opgesteld.

In de loop van de geschiedenis is verschillende malen geprobeerd deze vier verslagen te verweven tot één geheel. Zo was er in de tweede helft van de tweede eeuw een zekere Tatianus die de vier evangeliën trachtte te harmoniseren tot één chronologisch verhaal. Deze harmonisatie staat bekend als de Diatessaron, wat letterlijk één uit vier betekent. Deze is lange tijd, tot zelfs in de vijfde eeuw, in gebruik geweest in de christelijke kerk, met name onder Syrisch-sprekende gelovigen.

Waarom vier evangeliën? Was één niet genoeg geweest?

Je kunt je ook afvragen waarom er verschillende nieuwsbladen zijn. Zou één krant niet volstaan?

De één geeft blijkbaar toch de voorkeur aan een bepaalde krant boven de andere, terwijl de andere kranten de voorkeur van weer anderen genieten. Men schrijft namelijk voor een verschillend publiek. Een zakenman zal vanuit een ander perspectief in het nieuws geïnteresseerd zijn dan bijvoorbeeld een boer, een arbeider, of een wetenschapper. Bepaalde zaken zullen hem meer aanspreken dan andere.

Het evangelie is ook nieuws, goed nieuws zelfs. Nieuws dat een leven ingrijpend kan veranderen, en met die intentie wordt het ook verkondigd. Het is dus van belang dat dit nieuws zo gericht mogelijk gebracht wordt. Er dient rekening te worden gehouden met het publiek tot wie de boodschap wordt gericht.

Het goede nieuws gold (en geldt nog steeds) de hele wereld, zowel Joden, als Grieken, Romeinen, en Barbaren. Mensen met een verschillende wereldbeeld, een verschillende culturele en religieuze achtergrond.

Behalve de vier genoemde evangeliën zijn er ook nog andere geschriften in omloop geweest die zichzelf bedienden van de titel 'evangelie,' zoals het Evangelie van Judas, of het Evangelie van Thomas.

Zo af toe komt er weer één even in de belangstelling, en wordt gedaan alsof het een vondst betreft die het hele christelijk denken op zijn kop zet. In werkelijkheid gaat het echter om geschriften die eeuwen geleden al ontkracht zijn als zijnde vervalsingen, omdat ze ofwel historisch of geografisch niet accuraat zijn, ofwel omdat ze leerstellig in strijd zijn met Bijbelboeken die wel erkend zijn als door God geïnspireerd.

Hiervan wordt door de apostel Paulus al gezegd:

Ik verwonder mij erover dat u zich zo snel afwendt van Hem die u in de genade van Christus geroepen heeft, naar een ander evangelie, terwijl er geen ander is; al zijn er ook sommigen die u in verwarring brengen en het Evangelie van Christus willen verdraaien. Maar zelfs als wij, of een engel uit de hemel, u een evangelie zouden verkondigen, anders dan dat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt (Galaten 1:6-8).

In het jaar 70 werd Jeruzalem verwoest. De stad, en ook de tempel, ging in vlammen op. Een groot deel van de bewoners kwam daarbij om het leven, en de rest werd gevangen genomen.

Hoewel Jezus deze gebeurtenissen voorzegt heeft, maakt geen enkel Bijbelboek er melding van dat dit daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Het is daarom aannemelijk dat zowel de evangeliën als de overige boeken van het Nieuwe Testament geschreven zijn vóór het jaar 70. Toch zullen de meeste christenen uit de eerste eeuw niet met alle boeken bekend zijn geweest.

Het Nieuwe Testament in zijn huidige vorm, zoals wij dat kennen, bestaande uit 27 boeken, werd pas aan het eind van de vierde eeuw officieel vastgelegd, omdat deze boeken algemeen door de kerk werden aanvaard en werden voorgelezen. Deze boeken werden erkend op basis van authenticiteit, dat wil zeggen, geschreven door een apostel of iemand die een nauwe band onderhield met hen, en bovendien werden deze geschriften – net als die van het Oude Testament – herkend als geïnspireerd door de Heilige Geest.

Het eerste boek van het Nieuwe Testament staat bekend als het Evangelie van Mattheüs.

Eén van de opvallendste kenmerken van het Evangelie van Mattheüs is het Joodse karakter ervan. Het is daarom niet verwonderlijk dat dit boek als eerste komt, direct na het Oude Testament, ongeacht of dit evangelie als eerste geschreven werd of niet.

Het is als het ware de brug tussen het Oude en het Nieuwe Testament. In het Oude Testament vinden we veel profetieën aangaande de Messias, die we in het Nieuwe Testament vervuld zien worden.

Hoewel het Nieuwe Testament volledig is geschreven in het Grieks, wordt aangenomen dat Mattheüs in de eerste plaats zijn verhaal in het Hebreeuws heeft opgesteld, of dat er in ieder geval ook een Hebreeuwse variant in omloop is geweest.

Voor achtergrondinformatie omtrent dit boek moeten we voornamelijk afgaan op informatie die ons door de kerkvaders is overgedragen. Dit waren de opvolgers van de apostelen, waarvan sommige onder hen, één of mogelijk meerdere apostelen persoonlijk hebben gekend, zoals bijvoorbeeld Papias, of Polycarpus, die een leerling was van de apostel Johannes.

Mattheüs, of Levi, zoals hij ook wel werd genoemd, was een voormalig tollenaar, die, wanneer Jezus hem in het tolhuis ziet zitten, door Jezus wordt aangesproken om Hem te volgen (Mattheüs 9:9-13). Wat er dan volgens zijn eigen beschrijving gebeurt, typeert het hele evangelie, en is ook een reden voor het schrijven van dit boek.

Jezus blijft samen met Zijn discipelen bij Mattheüs eten, die een grote maaltijd had voorbereid. In hun gezelschap bevinden zich veel andere tollenaars en zondaars – tot grote ergernis van de vrome Joden. Als ze hier wat van zeggen, antwoordt Jezus:

Wie gezond zijn, hebben geen dokter nodig, maar wie ziek zijn. Maar ga heen en leer wat het betekent: Ik wil barmhartigheid en geen offer; want Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen tot bekering te roepen, maar zondaars (Mattheüs 9:12-13).

Jezus is niet gekomen voor rechtvaardigen, maar voor zondaars. Niet om hen te veroordelen, maar om hen barmhartigheid te bewijzen, en hen rechtvaardig te maken. Dit is het goede nieuws, waarvan Mattheüs zijn lezers wil overtuigen.

Mattheüs richt zich hoofdzakelijk tot de Joden, mensen met een grondige kennis van het Oude Testament, en refereert daarom veelvuldig aan de profetieën die zijn uitgesproken omtrent de komst van de Messias. Hij richt zich in de eerste plaats tot mensen die vertrouwd zijn met de culturele achtergrond waarin dit alles zich heeft afgespeeld.

Markus maakt zichzelf niet als schrijver bekend in zijn ooggetuigenverslag. Het zijn opnieuw de kerkvaders geweest van de vroeg-christelijke kerk, die Markus aanwijzen als schrijver van dit Evangelie.

Het betreft hier een zekere Johannes, die ook Markus wordt genoemd (Handelingen 12:12,25), en die we tegenkomen in het boek Handelingen, als de jongeman die met Paulus en Barnabas meeging op hun eerste zendingsreis. Het is om deze persoon dat Paulus en Barnabas later woorden krijgen, en om wie ze uiteindelijk uit elkaar gaan als Barnabas hem mee wil nemen op de tweede reis (Handelingen 13:13, 15:36-40). Triest om te zien hoe het kan lopen tussen broeders, ook toen al.

Gelukkig blijken zij zich later, als goede christenen, met elkaar verzoend te hebben, want in Kolossenzen 4:10 laat Paulus de groeten overbrengen aan Markus, de neef van Barnabas. In 2 Timotheüs 4:11 vraagt Paulus zelfs aan Timotheüs om Markus mee te nemen, omdat hij voor hem 'van veel nut is voor de ambtelijke bediening.'

Wat nog belangrijker is, is dat Petrus hem 'zijn zoon' noemt, en dat is wat ook Papias over Markus schrijft, namelijk dat hij optrad als tolk van Petrus. Uit de eerste hand heeft hij van Petrus over het leven van Jezus kunnen horen.

Toen Petrus gevangen was gezet in Jeruzalem, en door een engel was bevrijd, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes Markus. Zij behoorden tot de eerste gelovigen. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat Markus ooggetuige is geweest van Jezus' laatste dagen in Jeruzalem. Van de zestien hoofdstukken zijn er zes waarin hij deze dagen beschrijft, die voornamelijk gaan over het lijden en sterven van Jezus, waardoor Jezus onze redding mogelijk maakte: de kern van het evangelie.

Een opvallend detail tijdens de gevangenneming van Jezus, dat we alleen in Markus beschreven vinden, betreft een jongeman die naakt wegrent als hij bij zijn kleed wordt vast gegrepen (Markus 14:51-52),

waardoor sommigen de mening zijn toegedaan dat Markus het hier over zichzelf heeft.

Het Evangelie van Markus was waarschijnlijk het eerst in omloop, en het lijkt erop dat Mattheüs en Lukas voor een deel hiervan 'geleend' hebben. Omdat deze drie evangeliën op het eerste gezicht redelijk overeen komen, worden ze ook wel de Synoptische Evangeliën genoemd.

Maar in tegenstelling tot Mattheüs die zich tot het Joodse publiek richt, lijkt Markus zich vooral te richten tot mensen die niet bekend zijn met het Oude Testament, of vertrouwd zijn met Joodse gebruiken.

Lukas is naar alle waarschijnlijkheid de enige niet-Joodse schrijver van een Bijbelboek. Behalve het Evangelie van Lukas, is ook het boek Handelingen van zijn hand. Alleen al uit de manier waarop hij schrijft valt op te maken dat hij een ontwikkeld man was.

Hij was een goede bekende van Paulus, zoals blijkt uit wat Paulus schrijft in 2 Timotheüs 4:11, en Filemon 1:24. Opmerkelijk is dat hij hier in één adem wordt genoemd met Markus. In Kolossenzen 4:14 laat Paulus weten: Lukas, de arts, de geliefde, groet u, en Demas. We weten nu dus ook wat Lukas' beroep was.

Lukas heeft nauwkeurig onderzoek gedaan naar de feiten, en aan de hand daarvan zijn verslag heeft opgesteld, zoals hijzelf zegt in zijn inleiding:

Aangezien velen ter hand genomen hebben een verslag op te stellen van de dingen die onder ons volkomen zekerheid hebben, zoals zij die van het begin af ooggetuigen en dienaren van het Woord zijn geweest, aan ons overgeleverd hebben, heeft het ook mij goedgedacht, na alles van voren af aan nauwkeurig onderzocht te hebben, het geordend voor u te beschrijven, hooggeachte Theofilus, opdat u de zekerheid kent van de dingen waarin u onderwezen bent (Lukas 1:1-4).

Theofilus kan de naam zijn van een persoon aan wie beide boeken gericht zijn, maar in wezen zijn de boeken gericht aan iedereen die God liefheeft, want dat is de betekenis van de naam Theofilus: vriend van God.

Het Lukas-Evangelie begint al van voor Jezus' geboorte, namelijk met de aankondiging van de geboorte van Johannes de Doper, en loopt door tot Jezus' hemelvaart. Lukas' benadering van deze